

Škrubej, dolga leta vaju laskanja in pri-
trjevanja, že dalj časa pa, se zdi, precej
samoten jezdec, je nemočno poslušal
srdite in posmehljive očitke. Zakaj pre-
kinitve zastopniškega razmerja z Digita-
lom, ko pa je, če nič drugega, prinašalo vsaj
minimalno provizijo, ki jo zdaj pobira Kompas?
Zakaj toliko zaposlenih, ko bi enak promet
lahko ustvarila tretjina Deltinih ljudi? Bo kdo
odgovarjal za zgrešene razvojne projekte, delo
800, gemini . . . ali pa bodo njihovi nosilci še kar
dobivali nagrade? Zakaj nenehne reorganizaci-
je, ki ni ne hasnejo? Je res, da so prejšnji teden
prodali en sam triglav in partner AT, prodajal-
cev pa je v firmi 400 ali več? Kako je s čistostjo
Deltinega podjetja v Avstriji oziroma s preto-
kom kapitala vanj, kaj z govoricami o priprav-
ljenih scenarijih odpuščanja zaposlenih? Kdaj
bodo torej dobili plačo? Kdaj regres? Zadnje
vprašanje je zaradi prejšnjega pojasnila o objek-
tivno težko določljivem datumu izplačila plač
spremljal gromek, črn smeh.

Škrubej je, ko je prišel do besede, če sploh je,
tudi kaj odgovoril. Posplošeno in skoraj nebog-
ljeno le zaradi ogorčenega proletariata pred
seboj?

Kasneje je menda prišlo na vrsto tudi »veliko
prav umazanih vprašanj«. Toda ko so na koncu
glasovali o zaupnici, je v stegenki Delti Škrubej
dobil večinsko podporo. Torej le še obstaja
zaupanje? Ali pa le strah pred močno nepred-
vidljivo kvaliteto morebitnega substituta?

Poročilo o »umazanem« nadaljevanju zbora in
njegovem koncu vendarle temelji le na podatkih
iz druge roke. Iz druge roke zato, ker je neki
tovariš avditorije znenada odločno povedal, da
je med njimi nekdo, ki kar naprej piše, torej
novinar, in zahteval, naj se ugotovi, kdo mu je
omogočil vstop. Iz solidarnosti do tistih, ki so to
mimo volje (generalnega direktorja ali vendarle
koga drugega?) dopustili, se je bilo najbolj pa-
metno umakniti. Zaradi izkušnje, da je tudi
v manj kočljivih položajih v Delti pogosto težko
ob času priti do uradnega pogovora, pa ostajata
o tem, ali je bila v tork v Delti stavka ali ne,
dve rešitvi. Po uradnih zatrjevanjih dela vod-
stva in varnostnikov, ki nobenemu novinarju
nista dovolila stopiti mimo recepcije, stavke ni
bilo. Po zatrjevanju anonimnežev, ki so po
uredništvih celo dopoldne spraševali, zakaj
kljub klicem ni od nikoder nobenega novinarja,
ljudje pa vendar sedijo v jedilnici, pa se je
v Delti, kot je kasneje pojasnil tudi eden od
njenih članov, pač »zgodil« narod. Tudi to izmi-
kanje sodi k sceni podjetja v križi.

Naj je bilo tako ali drugače – v tork se je
morala tudi v Delti dokončno sesuti poslednja
iluzija o obstoju, moči in perspektivnosti ne-
kakšne samobitne slovenske računalniške indu-
strije. Sanjarjenje se je nepreklicno končalo.

Mi bi zmogli, česar ne zmore IBM

»Slovenska računalniška industrija? Je sploh
imamo kaj?« je naslednje jutro, ne da bi vedel
za dogajanje v Delti, značilno ironično vprašal
prof. dr. Tomaž Kalin, direktor Inštituta Jožef
Stefan, kjer imajo med drugim tudi sorazmerno
zelo močan odsek za računalništvo in informati-
ko. Številčno, pa tudi po – vsaj primerjalno
z drugimi svojimi odseki – objavljenih publika-

KONEC ILUZIJ O SAMOBITNOSTI?

TEMA TEDNA: RAČUNALNIŠTVO NA SLOVENSKEM

cijah v tujini. Tukaj pa se tudi vse bolj ali manj
konča. Celotna veriga slovenska računalništva
– proizvodnja, pa tudi razvojno-raziskovalna
dejavnost, sta na beraški palici, sodelovanje
med njima pri konkretnih projektih razvoja iz-
delkov pa je tako rekoč nič.

Po donedavnem, klasičnem pojmovanju sloven-
skega računalništva, po katerem je šlo zanj le
v taksativno naštetih, politično dogovorjenih
. . . politično dogovorjenih primerih »domačih«
proizvajalcev iz posameznih republik in pokra-
jin – na to se nanaša tudi Kalinovo ironično
sprasavanje – sodi v slovensko računalniško
industrijo Delta, ki pa je po njegovih, kot po-
udarja neuradnih podatkih, v zadnjem času dra-
stično znižala nakup čipov. Torej verjetno tren-
utno proizvaja le malo računalnikov z lastno,
Deltino arhitekturo in softverom. Vsi ostali
– majhne organizacije, ustanovljene v zadnjih
treh letih – pa razen redkih izjem ne počnejo
drugače, kot da sestavljajo hardver in montirajo
softver, največkrat piratsko ukraden. »To, kar
pač zna vsak pošten ljubitelj,« to stopnja in
obseg proizvodnje jedrnato opiše Kalin. Tudi
jutri ne bo bolje, ker pač razvojno-raziskovalne
dejavnosti tako rekoč ni.

Kalin v tej svoji, nedvomno trdi sodbi, že dolgo
ni prav nič osamljen. Bolj presenetljivo pa je, da
je podobno mnenje pred tedom dni prišlo – iz
Delte. »Od zgodnjih osemdesetih let pa do danes
smo v Sloveniji priča le navideznim vzponom,
npr. Iskre Delte, praviloma pa le razkroju
in zmedu, ki se za zdaj še stopnjujeta,« je v refe-
ratu, ki ga je pripravil za poletno šolo Delte,
zapisal prof. dr. Anton Železnikar, Škrubejev
svetovalec za razvojna vprašanja. Tako je bilo po
njegovem mnenju zato, ker ni bilo strategije in
politike na tem področju.

Kalin, strokovnjak za telekomunikacije z med-
narodnimi izkušnjami, sicer pa izrazit pragma-
tik, in Železnikar, ki ga mnogi spoštljivo ogo-
varjajo s pionirjem slovenskega računalništva,
predstavljajo pa tudi kot tehničnega strokovnjaka
z redko filozofsko noto, sta se v svoji oceni
o računalništvu na Slovenskem tokrat – sicer
nista podobnih, pač pa ponavadi celo prav na-
spronih misli – izjemno strinjala. Medtem ko
je bil Kalin malo bolj zadržan, ko gre za vpraša-
nje morebitne jalovosti raziskovalne sfere, je
Železnikar govoril o »škodljivem vzdrževanju
fundamentalne psevdoznanosti«; slednji je go-
voril o Deltinih novih izdelkih, npr. paralelnih
računalnikih, kot da so že tukaj, Kalin pa je bil
v precejšnjem dvomu, ali bodo ti, nesporno
dober Deltin projekt, kot prototip pravačeno
zagledali beli dan. Gre vse to le pripisati zgolj
človeško razumljivi lojalnosti do lastnega oko-
lja? V ocenah o nekaterih bistvenih razlogih za
zdajšnje stanje na področju računalništva v Slo-
veniji pa sta oba izjemno enotnega mnenja. Še
zlasti, ko gre za vneto zapiranje oči pred dej-

»Dovolj imamo sanjarij!« je minuli tork, ko je nekaj manj kot
dva tisoč zaposlenih v Iskri Delti že osmi dan zaman čakalo na
40-odstotno akontacijo, generalnemu direktorju Janezu Škrubeju
zabrusila mlada ženska, ki mora, kot je dejala, preživeti z dvesto
starimi milijoni na mesec. Če jih seveda dobi, kar se tokrat ni
zgodilo.

stvom, da računalniške izdelke zaradi vrste teh-
nologij, na katerih so zasnovani, po svetu že
vrsto let čedalje manj firm poskuša obvladati
v celoti. Celo IBM, ki ga je kot primer navedel
Železnikar, milijonskih serij pc, svoje uspešnice
z začetka 80. let, že ni več naredil sam, pa
čeprav je največji petičnež v računalniškem sve-
tu. Integrirana vezja je izdelal Intel, operacijski
sistem Microsoft, 1–2–3, najbolj znan poslovni
program, ki ga »vrti« tudi veliko slovenskih
uporabnikov, pa je zasnoval Lotus.

Prav visoki razvojno-raziskovalni, pa tudi drugi
stroški, so že pred štirim, celo petimi leti, na
svetovnem računalniškem trgu pripeljali naj-
prej do zlomov, zatem pa do njihovega prepre-
čevanja – do zavezništva med dotlej razgrize-
nimi tekmeci. Ravnih takih koalicij, trajnih ali
celo zgolj začasnih, so različne. Tu so, denimo,
nova kapitalna oz. partnerska razmerja: Sperry
in Univac sta se, denimo, združila v Unisys;
Honeywell, če omenimo še en primer, se je
najprej združil oz. prodal delnice japonskemu
Necu, v začetku tega leta pa je večino svojih
preostalih delniških vrednotnic prodal svoji
nekdanji francoski podružnici, Bullu. Svoje-
vrstno zavezništvo, v tem primeru proti nadalj-
njemu širjenju že tako velikanskega in tudi na-
silnega modrega velikana, IBM, so pred dobrima
dvema letoma začele kovati tudi družbe
tako, da so se množično odločale za operacijski
sistem Unix, ki so ga sicer nič kaj ambiciozno
zasnovali v laboratorijih ameriškega AT&T.
Slednjic – pri standardizaciji, najbolj vseob-
sežnem in nezadržnem vidiku globalizacije
v svetu računalništva, sta na pot skupnega so-
delovanja poleg nekaterih drugih velikih firm
stopila tako IBM kot Digital, dva največja dik-
tatorja na področju računalniških standardov.

Kratek doseg popolnega nadzora

Pri Delti, kjer so – vsaj pred sredstvi obvešča-
nja – dolgo tajili celo obstoj zastopniške po-
godbe z Digitalom, niso sklenili nobenega za-
vezništva. Se več, tudi dolgoletno zastopniško
pogodbo z Digitalom so sredi lanskega leta raz-
drli. Po besedah Janeza Škrubeja, zapisanim
v letošnjem januarjem glasilu Deltinih upo-
rabnikov, je do te »zaveštnosti prekinitve« prišlo
zato, ker francoski CDG, Digitalov distributer

za ta del Evrope, ni bil pripravljen na višje
oblike sodelovanja. Je to osnovni razlog ali pa
je nemara najdebelejše zrno resnice v precej
bolj razširjenem prepričanju, da je namreč pri
tem vendarle šlo za nepremišljeno razkazovan-
je mišč oziroma za dokazovanje o morebitni
»neodvisnosti«, ki naj bi bila kasneje, s skleni-
tvijo pogodbe z Intertradom kot zastopnikom
IBM o montaži nekaterih računalnikov modre-
ga velikana v Delti, le še potrjena?

Morebitna razmišljanja o »neodvisnosti« na po-
dročju računalništva direktor Jožefa Stefana za-
vraca s citatom nekega strokovnjaka, ki pa je
bil, kot posebej opozarja, izrečen že pred dve-
ma letoma: »Bog daj, da bi nas bil kdo še
pripravljen kaj izkorističati!«

Prav dejstvo, da generalni direktor Škrubej
v svoji viziji razvoja podjetja do leta 1993 ne
omenja nikakršnega podobnega strateškega za-
vezništva, je Železnikarja očitno spodbudilo,
da je pred uporabniki Deltinih računalnikov
v času nedavne letne šole – s poslovnega vidi-
ka nadvse sporna poteza, toda morda drugače
z njo ni mogel prodreti, pa se je odločil za
skrajnostni napad od zunaj? – pravzaprav raz-
kril, da gre za nesoglasje. »Direktorji morajo
opustiti lažno prepričanje, da popoln nadzor
povečuje možnost uspeha. Nevarna je aritmeti-
ka, ki pravi, da je 51 odstotkov lastniškega
deleža treba povečati na 100 ali 49 odstotkov
znižati na 0. . . Dobro partnerstvo ne deluje na
temeljnih lastnine in nadzora, pač pa zahteva
entuziazem na obeh straneh. . . Poslovne zveze
so kot zakonske zveze. Zveze niso formalne
pogodbe, pri njih ne gre za nakup in prodajo
pravičnosti,« meni Železnikar in nadaljuje, da
se v primeru, ko je eden od partnerjev slab, len
in nepripravljen, da bi izkoristil skupne pred-
nosti, zveza lahko razpade.

Golo podtkanje bi bilo uganjanje, ali je Želez-
nikar govoril le o prihodnosti, torej o nujnosti,
da si Delta poišče strateškega zaveznika ali pa
se je vendarle obračal tudi v preteklost. Zmanj-
šanje povpraševanja po Deltinih izdelkih pa se
je, kot je bilo slišati v tork, začelo oktobra
lani, dober mesec po objavi o prenosu zastop-
stva Digitala iz Delte v Kompas. Naključje?
Uporabniki pač niso naivni. Že so doslej vede-

li, da so imeli Deltini računalniki – kot tudi
marsikateri izdelki iz palete mnogih proizvajal-
cev Digital-like opreme po svetu – dobro zna-
ne korenine v računalniških te ameriške firme.
Ali ni povsem logično, da se jim je zardela
Delta bolj ranljiva, kot je bila prej? In: ranljiv
proizvajalec – ranljiv uporabnik.

Seveda pa je Delto, ki je bila po mnenju proni-
cijivih in daljnovidnih makroekonomistov
(npr. Sočana) pred slabimi petimi leti še izjem-
no prodorna organizacija, vredna zgledevanja
in bolj dostojne družbene skrbi, zadelo tudi
nekaj zunanjih udarcev. Prvi je prostor, v kate-
rem je nastala. Sistem, ki, dokler se gospodar-
sko ni tako rekoč povsem zlomil, ni dopuščal
tržnega prepriha. Drugi udarec je bil tako ime-
novani računalniški zakon, sprejet leta 1982
(Kalin: »Bedarija, ne pa strategija«). S tem
zakonom je slovenski politični vrh Delto potis-
nil v mastadontsko in negibno Iskro, v kateri so
Delto vedno obravnavali kot nezazelenega pa-
storka. Dobila je tudi doto, vzdrževanje zasta-
reljih in opučenih CDC iskra-dat, računalnikov
ponesrečenega in propadlega Iskrinega projek-
ta slovenske računalniške industrije. Pa tudi
zaposlene iz Iskrinega tozda za računalništvo
v Kranju, ki jih še danes vsak dan vozijo iz
Kranja v Ljubljano in nazaj. Pred tremi leti
– najbolj verjetno res zato, da bi se zavarovala
pred Iskro, morda pa tudi zaradi poslovnih ali
celo kratkoročnih finančnih razlogov – pa je
Delta »pridobila« še blizu štiristo, v prvi vrsti
šibko kvalificiranih ljudi iz Gorenja, tretje or-
ganizacije, ki se je poleg Iskre in tedanje Elek-
trotehnine Delte nekaj let srdito bojevala za
naslov »edinega slovenskega proizvajalca raču-
nalnikov« na Slovenskem. Organska in skladna
rast, ki bi omogočala obvladovanje vitalnih
funkcij, pa tudi sicer ni bila ravno kakšna odli-
ka Deltinega razvoja. To v minulih letih sicer
ni bila le njena posebnost. Toda prav v karce-
nogeni hitrosti je ključ za njene pogoste reor-
ganizacije.

Vzhod ni nujno izhod

Zaradi omenjenih dveh, odločujočih vplivov od
zunaj, je to, kar se je zgodilo z Delto, delno
tudi logična posledica delovanja zakonitosti ju-
goslovskega gospodarsko-političnega siste-
ma. Tihi pristanek, s katerim je bilo pred tremi
letmi dovoljeno ob Delti ustanavljati tudi nove
računalniške organizacije; zadržano odpiranje
meja državljanom, ki so spočetka lahko uvozili
hišne, zatem pa že tudi osebne računalnike
– vse to je prispevalo k povečevanju konkuren-
čnosti na domačem trgu. In to ravno v času,
ko je Delta zgradila svoj proizvodno-razvojni
objekt v Stegnah. Deltin manevrski prostor na
domačem dvorišču se je zaradi cen konkuren-
ce, ki se sicer ne more pohvaliti z enako dobro
vzdrževalno službo, začel zoževati. Zato Deltin
agresiven izvoz. Menda je bil za zdajšnje težave

kriv poskus prodora na Vzhod oziroma v Sov-
jetsko zvezo. Ta trg je sicer še vedno lažji kot
zahodni, toda plačujejo v naturalijah in poti so
vedno bolj tvegane: blago, s katerim plačuje
SZ, je moralo, ker pač Delta ni imela zunajtr-
govinske registracije, v Jugoslaviji prek posred-
nikov, da je zadnji slednjic plačal v dinarski
protivrednosti. Rajši počasi kot hitro. Če je to
Zorka iz Šabca, ki je v stečaju, gre še težje. In
tudi zato se je odprl začaran krog kratkoročne-
ga zadolževanja.

Ob Delti, več kot zbledeli podobi podjetja, ki
se je z visoko donosne prodornosti zdaj že po-
vsem zrasla s svojim okoljem, pa je v minulih
letih, kot smo že doslej nekajkrat omenili,
zrastlo nekaj povsem novih organizacij – za
Mikrohitom in Mikro ado še Pris, Grad, Mi-
kra, Sting. . . Povečini podjetja, ki so nastala
s skromnim, največkrat na več mestih izposoje-
nim kapitalom in opremo, pa s skromno, če-
prav po strokovnosti izjemno kakovostno de-
lovno silo, ki se je sem zatekla prav zaradi
neučinkovitosti velikih in zaradi občutij neko-
rnosti v njih.

Po mnenju Igorja Omerze, direktorja Mikro
ade, z nastajanjem vedno večjega števila novih,
tako družbenih kot zasebnih računalniških po-
djetec – običajno 5 do dvajset zaposlenih
– počasi tudi pri nas prihaja do večje konkuren-
ce. Seveda pa – to se je pokazalo na nedav-
nem sejmju softvera v Splitu, kjer je bilo največ
ponudnikov prav iz naše republike – povsem
očito vsi bolj ali manj negujejo le svoje majh-
ne vrtičke. Če pa bo Markovičeva vlada, kot
napovedujejo zdaj, le odpravila vsemogočno
komisijo pri zvezni gospodarski zbornici, ki je
dolga leta krojila informatično podobo države,
bo tudi položaj za novince, ki so ves čas v infer-
riornem položaju, postal ugodnejši. Seveda pa
dotlej, dokler v teh podjetjih ne bodo presegli
otroškega obdobja rasti, ni pričakovati niti raz-
vojnih dosežkov (še zlasti na področju hardve-
ra, kjer so možnosti zaradi večjih vlaganj
v opremo veliko slabše kot pri programski
opremi) niti njihovega širjenja. Kaj šele koro-
kov po tujih trgih, ki sta jih doslej menda po-
skusila narediti le Mikrohit in Mikra, pri čemer
slednji administrativne blokade delajo precejš-
nje preglavice.

Ker tudi od teh, nemara le bolj zdravih zamet-
kov neke prihodnje računalniške industrije, ni
prav veliko pričakovati brez ekonomsko manj
ubožnega okolja, bo ne glede na morebitne
preostanke ideoloških in drugih prastraхов
treba iti v poglabljanje obstoječih rahlih vezi in
v iskanje novih, strateško pomembnih tujih za-
veznikov. V Španiji, je bilo slišati v Delti, je le
sedem odstotkov računalniških podjetij z iz-
ključno domačim, 93 odstotkov pa tudi s tujim
kapitalom. V času, ko ta strateško pomembna
industrija po vsetu skokovito ali vsaj hitro ra-
ste, znaša njen delež v Sloveniji okoli 1,5 od-
stotka obsega celotne industrije. Samo pikant-
na podrobnost je, da softver nima svoje šifre.
Tako tudi ni jasno, ali je vsaj delno nemara
prikazan med mikroprocesorji, čitalniki, luk-
njači itd., ali pa je povsem neevidentiran, torej
nepomembna kategorija. Kozmetična po-
manjkljivost metodologij jugoslovske in slo-
venske statistične službe ali pa le nov dokaz
o zadrtni usmerjenosti proč od računalništva?

Mija Repovž

Tistim, ki so bili po nedolžnem v zaporu, ne
ostane drugega, kot da se uselijo na nečisti

ob 5.30 sem zaslišala razbijanje po v-
ratah našega stanovanja. Šla sem od-
pret. V predsobo je planilo pet polici-

IZOLACIJA ALBANCEV V MOČNI SRBIJI